

Het tellen van broedvogels ten behoeve van beheermonitoring van akkervogels

Het akkerland in N.O.-Nederland wordt in relatieve zin steeds belangrijker als broedgebied voor de Geelgors, terwijl het agrarisch gebied in West- en Midden-Nederland grotendeels als broedgebied is prijsgegeven.

Welke soorten?

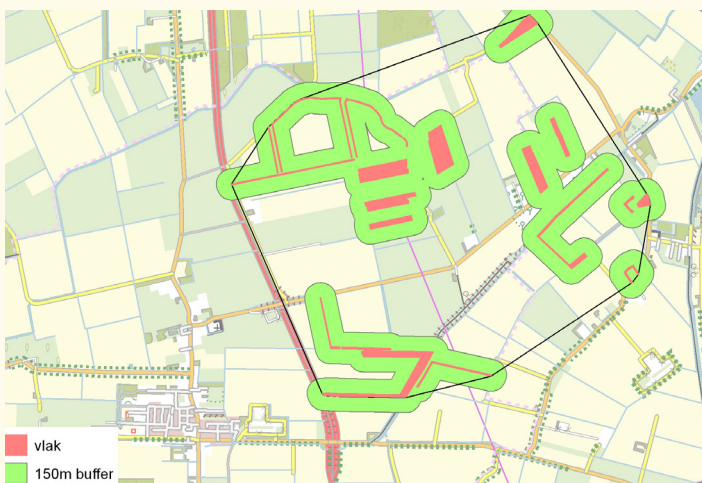
In totaal 28 broedvogelsoorten gelden in één of meer provincies als doelsoort voor het ANLb-leeftgebied open akkerland, de meeste in Noord-Brabant (21) en Groningen (17). Bij de tellingen van broedvogels in Oost Groningen gaat het om soorten zoals Geelgors, Gele Kwikstaart, Grauwe Kiekendief, Kievit, Kneu, Kwartelkoning, Patrijs, Ringmus (foto rechts), Veldleeuwerik, en Wulp. Sommige soorten zoals Velduil zijn zo schaars dat ze met de tellingen niet snel zullen worden vastgesteld.

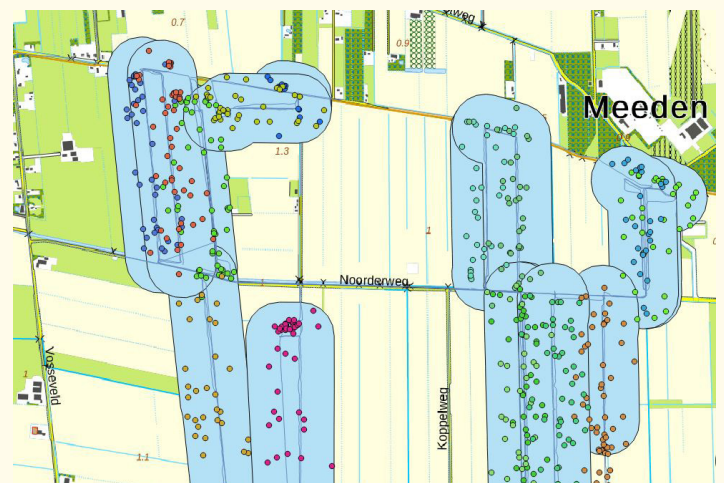
Waar en wanneer vindt de monitoring plaats?

De tellingen vinden plaats in beheereenheden en in referentiegebieden daarbuiten (om de effectiviteit van agrarisch natuurbeheer te bepalen, zie factsheet 'beheermonitoring algemeen'). Er wordt een buffer van 150 meter rondom

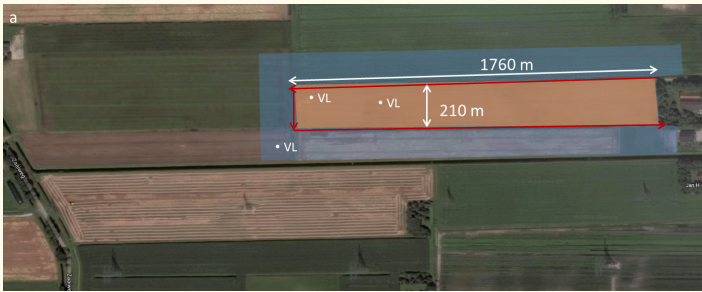
het gebied meegeteld (zie verder). Om een voldoende grote waarneemkans te verkrijgen bij akkervogels dienen drie bezoeken te worden gebracht: één tussen 20-30 april, één tussen 23-31 mei en één tussen 8-15 juni.

Een voorbeeld van beheereenheden (roze), met buffer (groen).

Een voorbeeld van het resultaat van een telling.

Twee voorbeelden van looproutes (rode pijlen) bij twee beheereenheden: een smalle akkerrand van 210 meter en één van 310 meter. Bij de beheereenheid van 310 meter moet een extra insteek worden gemaakt midden over de akker. Het te tellen gebied bestaat uit de beheereenheid zelf (oranje), en de buffer van 150 meter (blauw). VL=Veldleeuwerik

Wat is de methode in het veld?

Een vaste route en systematisch

Tijdens het veldwerk wordt de beheereenheid en bijbehorende omgeving gebiedsdekkend geteld. Dit gebeurt door om de buitenrand van de beheereenheid te lopen en daarbij alle vogels binnen 150 meter aan weerszijden van de looproute te noteren. Bij beheereenheden breder dan 300 meter dient na maximaal 200 meter opnieuw een insteek in de beheereenheid te worden gemaakt. Er wordt langs de lange zijde van de beheereenheid gelopen. Dat voorkomt onnodig zig-zaggen. De buffer van 150 meter is nodig om de 'ecologische uitstraling' van de beheereenheden te kunnen vaststellen en 'ruis' door randeffecten te verminderen¹.

Drie tellingen

Alle akkervogelpakketten zijn bedoeld om voedsel en dekking te verschaffen aan de doelsoorten. Om te kunnen bepalen in welke mate gebruik wordt gemaakt van een beheereenheid om te foerageren, kan worden volstaan met het systematisch tellen van de aantallen individuen. Voor een aantal soorten bieden sommige pakketten daarnaast ook broedgelegenheden. We willen dus ook weten of de soort er broedt, en dan zijn vaak meerdere waarnemingen nodig om de aanwezigheid van een broedpaar of broedterritorium te kunnen vaststellen. Er zijn daarom minimaal drie bezoeken in het broedseizoen nodig. Om te achterhalen of het daadwerkelijk om een broedvogel gaat dient aan elke waarneming een broedcode te worden gekoppeld, bijvoorbeeld zang of alarm. Overigens worden niet alleen de officiële doelsoorten geteld maar ook andere vogelsoorten die broeden in het telgebied.

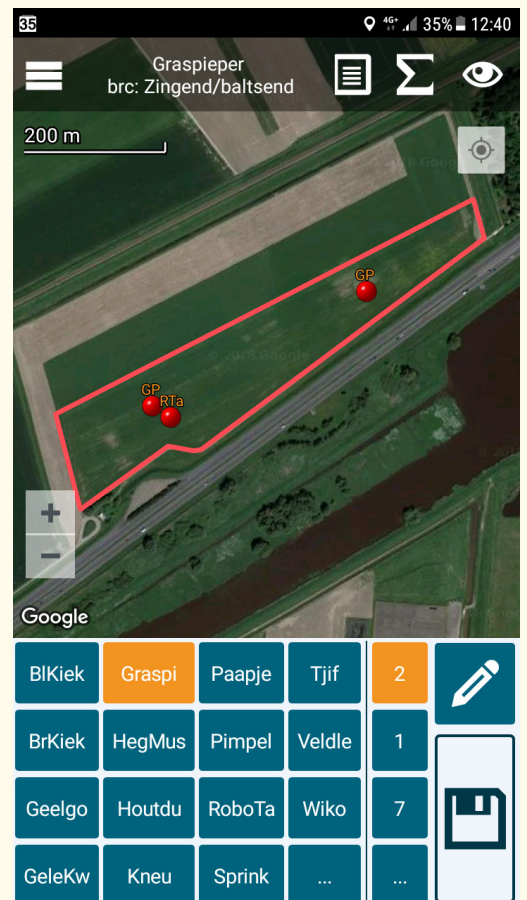
Invoer en opslag

In het veld worden alle vogels, ook hun gedrag, op de exacte locatie ('stipniveau') geregistreerd op een tablet, middels een speciaal daarvoor ontwikkelde internetapplicatie (zie voorbeeld). Met dat programma zijn alle waarnemingen direct beschikbaar, maar kunnen ook met "één druk op de knop" het aantal broedparen per soort worden uitgerekend. Ook als het nest niet is gevonden staat de stip van elke broedpaar zo dicht mogelijk bij het nest, omdat het programma rekening houdt met het gedrag van de vogels. Zo zijn de gegevens optimaal bruikbaar bij de effectbepaling van de beheermaatregelen.

Communicatie

De deelnemer wordt er ruim voorafgaand aan de tellingen over geïnformeerd dat de beheereenheid wordt geteld. Na afloop worden de resultaten teruggekoppeld naar de deelnemers. De terugkoppeling kan gebeuren in een gezamenlijke bijeenkomst, waarbij deelnemers in de gelegenheid worden gesteld om vragen te stellen.

Heeft u vragen naar aanleiding van de factsheet? U kunt dan contact opnemen met ANOG (Sanne Heijting), Boeren natuur (Willemien Geertsema) of Sovon Vogelonderzoek (Erik Kleyheeg). De factsheet is financieel mogelijk gemaakt door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (Versie 16-2-2019)

Screenshot van de invoer tijdens een veldbezoek. N.B. de nummers staan voor een broedzekerheidscoëfficiënt (2 = zang).

¹ Vogel R., Wiersma P., Roodbergen M. & Vlaanderen O. Beheermonitoring van vogels in open akkerland in Oost-Groningen. 2016/13. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen / Stichting Werkgroep Grauwe Kiekendief, Scheemda.